

Rolnummers 3689, 3692
en 3726

Arrest nr. 57/2006
van 19 april 2006

ARREST

In zake : de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Leuven, door het Hof van Beroep te Luik en door de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

a) Bij vonnis van 14 april 2005 in zake het openbaar ministerie en F. De Boel tegen P. Waltherus, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 19 april 2005, heeft de Correctionele Rechtbank te Leuven de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, aldus geïnterpreteerd dat de burgerlijke partij die van de beklagde schadevergoeding vordert op grond van het aan de beklagde ten laste gelegde misdrijf van de beklagde ook terugbetaling kan bekomen van de kosten en het ereloon dat zij aan haar advocaat moet betalen, de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet, eventueel gelezen in samenhang met artikel 6 E.V.R.M., doordat de beklagde, wanneer hij in het ongelijk gesteld wordt deze advocatenkosten moet betalen, terwijl de beklagde zelf wanneer hij in het gelijk gesteld wordt de kosten en het ereloon dat hij aan zijn advocaat moet betalen niet kan terugvorderen en de burgerlijke partij, wanneer zij in het ongelijk gesteld wordt, deze kosten niet moet betalen ? ».

b) Bij arrest van 18 april 2005 in zake het Waalse Gewest tegen B. Malisse en M. Godefroid, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 27 april 2005, heeft het Hof van Beroep te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Worden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet geschonden door, op het vlak van de burgerlijke aansprakelijkheid, artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek de eiser toestaat bij zijn vergoedbare schade de honoraria en kosten van zijn advocaat te rekenen die hij heeft gedragen en die het gevolg zijn van het complexe karakter van het rechtsgeding dat hij heeft moeten voeren om de erkenning van zijn recht te verkrijgen, aangezien die honoraria en kosten een element zijn van de schade die van de eiser is veroorzaakt door de fout van de verweerder, terwijl een verweerder bij een rechtsvordering die tegen hem is ingesteld op grond van hetzelfde artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek en die niet gegrond is verklaard, om te worden vergoed voor de honoraria en kosten van zijn advocaat, die door hem zijn aangegaan en die het gevolg zijn van het complexe karakter van het geding - uitgaven die een vermogensrechtelijke schade vormen -, moet aantonen dat het feit de procedure te hebben ingesteld, voor de eiser een fout is - een gedrag dat elke normaal bedachtzaam en zorgvuldig persoon in dezelfde omstandigheden niet zou hebben aangenomen -, hem aldus verplichtend, na met succes zijn verdediging ten gronde te hebben gevoerd, een tweede maal, iets wat de eerste rechtsonderhorige in het eerste geval niet moet doen, de fout van de eiser aan te tonen die een niet-gegrond rechtsgeding heeft ingesteld, aangezien het loutere feit een niet-gegrond rechtsgeding te hebben ingesteld, geen fout inhoudt ? ».

c. Bij vonnis van 4 mei 2005 in zake A. Dekeyser tegen de n.v. Crocodile en de b.v.b.a. Terclavers, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 16 juni 2005, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 1149 van het Burgerlijk Wetboek, aldus geïnterpreteerd dat de benadeelde die van een medecontractant schadevergoeding vordert op grond van een aan deze medecontractant ten laste gelegde contractuele fout ook terugbetaling kan bekomen van de kosten en het ereloon die hij aan zijn advocaat moet betalen de artikelen 10 en 11 van de Gecoördineerde Grondwet, eventueel gelezen in samenhang met artikel 6 E.V.R.M., doordat de medecontractant, wanneer hij in het ongelijk gesteld wordt deze advocatenkosten moet betalen, terwijl de medecontractant zelf wanneer hij in het gelijk gesteld wordt de kosten en

het ereloon die hij aan zijn advocaat moet betalen niet kan terugvorderen van de benadeelde en deze laatste wanneer hij in het ongelijk gesteld wordt deze advocatenkosten niet moet betalen ? ».

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 3689, 3692 en 3726 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories zijn ingediend door :

- B. Malisse en M. Godefroid, die keuze van woonplaats hebben gedaan bij hun raadsman A. Lebrun, te 4000 Luik, rue du Ruisseau 55 (zaak nr. 3692);
- de n.v. Crocodile, met zetel te 3600 Genk, Stoffelsbergstraat 22 (zaak nr. 3726);
- de Waalse Regering (zaak nr. 3692);
- de Ministerraad (drie memories).

De Waalse Regering heeft een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 15 februari 2006 :

- zijn verschenen :
- . Mr. A. Lebrun, advocaat bij de balie te Luik, voor B. Malisse en M. Godefroid;
- . Mr. S. Vinckx *loco* Mr. D. D. Maeseneer, advocaten bij de balie te Leuven, voor de n.v. Crocodile;
- . Mr. P. Moërynck, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Waalse Regering;
- . Mr. P. Mathy *loco* Mr. D. Gérard en Mr. A. Feyt, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers M. Bossuyt en P. Martens verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschillen

Zaak nr. 3689

P. Waltherus heeft bij de Correctionele Rechtbank te Leuven beroep aangetekend tegen een vonnis van de Politierechtbank te Leuven, waarbij hij werd veroordeeld tot een geldboete en tot het betalen van schadevergoeding aan de burgerlijke partij ten gevolge van een door hem veroorzaakt verkeersongeval. De burgerlijke partij heeft incidenteel beroep aangetekend.

In het kader van de begroting van de schade vordert de burgerlijke partij, onder verwijzing naar het arrest van het Hof van Cassatie van 2 september 2004, een voorschot van 1 euro als provisionele schadevergoeding voor de kosten van juridische bijstand. De Rechtbank stelt vast dat, indien de burgerlijke partij recht heeft op vergoeding van de door haar gemaakte kosten voor de bijstand van een advocaat, de burgerlijke partij en de beklagde verschillend worden behandeld, nu deze laatste, als hij wordt vrijgesproken, zijn kosten voor juridische bijstand niet kan terugvorderen van de burgerlijke partij. De Rechtbank beslist daarop tot het stellen van de vermelde prejudiciële vraag.

Zaak nr. 3692

Nadat B. Malisse en M. Godefroid voor de Raad van State de vernietiging hadden gevorderd en verkregen van een ministerieel besluit van de Waalse Regering, vorderden zij voor de Rechtbank van eerste aanleg te Namen schadevergoeding op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, strekkende tot vergoeding van de advocatenkosten die zij hebben gemaakt in de procedure voor de Raad van State. Tegen de beslissing van de Rechtbank van eerste aanleg, waarbij hun eis werd ingewilligd, heeft het Waalse Gewest beroep ingesteld.

Het Hof van Beroep merkt op dat, wanneer de eiser in een dergelijk geval zijn advocatenkosten kan verhalen, een onderscheid in behandeling ontstaat met de verweerder. Wanneer de vordering van de eiser niet gegrond is, kan de verweerder de door hem gedragen advocatenkosten immers niet verhalen, tenzij hij aantoon dat de eiser een tergend en roekeloos geding heeft ingesteld. Het Hof besluit daarop tot het stellen van de bovenvermelde prejudiciële vraag.

Zaak nr. 3726

In de zaak ten grondslag met betrekking tot een handelshuur een geschil gerezen tussen A. Dekeyser, verhuurder, de b.v.b.a. Terclavers, huurder, en de n.v. Crocodile, onderhuurder. Bij vonnis van de vrederechter werd de b.v.b.a. Terclavers veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding aan de n.v. Crocodile. A. Dekeyser werd veroordeeld tot vrijwaring van de b.v.b.a. Terclavers voor alle sommen waartoe zij is gehouden krachtens het vonnis.

In het kader van het beroep dat A. Dekeyser tegen die beslissing instelt, vordert zij onder meer schadevergoeding wegens gemaakte advocatenkosten. Daarop vorderen ook de andere partijen een vergoeding voor juridische bijstand.

De Rechtbank stelt vast dat, indien het honorarium van een advocaat een vergoedbaar element van de schade kan vormen, de benadeelde van een contractuele fout en de medecontractant, aan wie een contractuele fout wordt verweten, verschillend worden behandeld. Deze laatste kan immers, als de vordering tegen hem ongegrond wordt verklaard en de benadeelde in het ongelijk wordt gesteld, zijn kosten voor de bijstand van een advocaat niet van de benadeelde terugvorderen. De Rechtbank vraagt zich af of een dergelijk onderscheid is gerechtvaardigd, mede in het licht van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, en stelt vervolgens de bovenvermelde prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Ministerraad

A.1.1. In de zaken nrs. 3689 en 3726 is de vordering strekkende tot verhaal van de gemaakte advocatenkosten gebaseerd op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. In de eerstgenoemde zaak wordt ook artikel 1383 van hetzelfde Wetboek aangevoerd. In de zaak nr. 3692 steunt de vordering op artikel 1149 van het Burgerlijk Wetboek.

A.1.2. De Ministerraad voert in hoofdorde aan dat de categorieën van personen waarover de prejudiciële vragen worden gesteld, niet vergelijkbaar zijn.

In elk van de zaken vraagt slechts één van de partijen de toepassing, hetzij van de artikelen 1382 en 1383, hetzij van artikel 1149 van het Burgerlijk Wetboek. Een wetsbepaling kan onmogelijk de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden wanneer ze slechts in een van de vergeleken situaties wordt toegepast. Er kan geen zinvolle vergelijking worden gemaakt tussen diegene die de toepassing van de betrokken wetsbepaling vraagt en diegene die niet de toepassing ervan vraagt.

A.1.3. In ondergeschikte orde meent de Ministerraad dat het onderscheid in behandeling waarover het Hof wordt ondervraagd, niet bestaat. In elk geval kan de oorspronkelijke verweerder, wanneer hij in het ongelijk wordt gesteld, een tegenvordering instellen op grond van artikel 1149 of van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Indien hij kan aantonen dat de hoofdvordering op foutieve wijze werd ingediend, zal hij eveneens een integrale vergoeding van de door hem gedragen advocatenkosten kunnen verkrijgen.

Standpunt van de n.v. Crocodile

A.2.1. Volgens de n.v. Crocodile aanvaardt de verzende rechtspraak dat het optreden van een advocaat, indien het absoluut noodzakelijk is, deel vormt van de schade die door de in het ongelijk gestelde partij moet worden vergoed. Vanwege de bijzondere complexe aard van het geschil waarin de onderneming is betrokken, is zij van oordeel dat de door haar gemaakte advocatenkosten absoluut noodzakelijk waren en dus moeten worden vergoed.

A.2.2. Er bestaat geen discriminatie tussen de benadeelde die wel zou kunnen worden vergoed en de verweerder, nu nits belet dat ook deze laatste de vergoeding van de door hem betaalde advocatenhonoraria zou vorderen.

Standpunt van B. Malisse en M. Godefroid

A.3. Beide partijen menen dat het antwoord op de prejudiciële vraag niet dienstig is voor de verwijzende rechter, nu het Waalse Gewest in de zaak ten gronde niet de vergoeding vordert van de advocatenkosten die het heeft gemaakt. Ten gronde delen ze mede dat zij zich gedragen naar de wijsheid van het Hof.

Standpunt van het Waalse Gewest

A.4.1. In tegenstelling tot B. Malisse en M. Godefroid meent het Waalse Gewest dat het antwoord op de prejudiciële vraag wel dienstig is voor de verwijzende rechter. Indien de rechter ten gronde wil ingaan op de vordering van de eerstgenoemden en toepassing wil maken van de leer vervat in het arrest van het Hof van Cassatie van 2 september 2004, is vereist dat de in het geding zijnde bepaling in de interpretatie van het Hof van Cassatie niet ongrondwettig wordt bevonden.

A.4.2. Ten gronde meent het Waalse Gewest dat de complexiteit van het geschil, zowel voor de eiser als voor de verweerder, een beroep op een advocaat noodzakelijk maakt, zodat die noodzaak geen onderscheid in behandeling kan rechtvaardigen. In het algemeen is het Waalse Gewest geen voorstander van de verhaalbaarheid van advocatenkosten op de tegenpartij.

A.4.3. Verder meent het Waalse Gewest dat de interpretatie van de in het geding zijnde bepalingen, zoals ze volgt uit het arrest van het Hof van Cassatie van 2 september 2004, in verscheidene opzichten leidt tot discriminatie. In de eerste plaats wordt de wapengelijkheid van de procespartijen en het recht op een eerlijk proces geschonden indien alleen de eiser en niet de verweerder de gemaakte advocatenkosten op de tegenpartij kan verhalen. In de voorgestane interpretatie is een vergoeding van die kosten ook enkel mogelijk in geval van contractuele of buitencontractuele wanprestatie, wat evenmin redelijk verantwoord is. Ten slotte wordt ook binnen de aansprakelijkheidsvorderingen een niet-gerechvaardigd onderscheid gemaakt tussen de eiser en de verweerder doordat in voorkomend geval enkel de eerste zijn kosten zal kunnen verhalen.

- B -

B.1.1. Volgens artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek verwijst de rechter, tenzij bijzondere wetten anders bepalen, in ieder eindvonnis de in het ongelijk gestelde partij in de gerechtskosten. Krachtens artikel 1018 omvatten die kosten onder meer de in artikel 1022 bepaalde rechtsplegings- en uitgavenvergoeding, die de vergoeding beoogt van de in het gelijk gestelde partij voor de materiële akten die in de loop van de rechtspleging worden verricht door haar advocaat.

B.1.2. Het honorarium en de kosten van een advocaat behoren, volgens de wil van de wetgever, niet tot de gerechtskosten die van de in het ongelijk gestelde partij kunnen worden gevorderd. Artikel 1023 van het Gerechtelijk Wetboek staat eraan in de weg dat partijen overeenkomen dat het bedrag van de schuldvordering wordt verhoogd met het honorarium dat aan een advocaat verschuldigd is voor het voeren van een rechtspleging ter invordering van het verschuldigde bedrag (Cass., 7 april 1995, *Arr. Cass.*, 1995, p. 390).

B.1.3. Op grond van de regels van het Gerechtelijk Wetboek draagt derhalve iedere procespartij, behoudens de rechtsplegingsvergoeding, in beginsel zelf het honorarium en de kosten van haar advocaat. Enkel wanneer een procespartij haar recht om in rechte te treden uitoefent op een wijze die de perken van de normale uitoefening van dat recht door een bedachtzaam en zorgvuldig persoon kennelijk te buiten gaat (Cass., 31 oktober 2003, C.02.0602.F), kan de tegenpartij een schadevergoeding verkrijgen wegens tergend of roekeloos geding.

B.2.1. De prejudiciële vragen gaan uit van de interpretatie van de artikelen 1149, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek volgens welke, inzake de contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid, het honorarium en de kosten van een advocaat een element kunnen zijn van de vergoedbare schade.

B.2.2. Die interpretatie heeft tot gevolg dat de eisende partij, wanneer haar vordering gegrond is, van de aansprakelijke de terugbetaling kan verkrijgen van het honorarium en de kosten van een advocaat die zij heeft gemaakt om de vergoeding te verkrijgen van de geleden schade, terwijl de verwerende partij, wanneer zij in het gelijk wordt gesteld, het honorarium en de kosten van haar advocaat, krachtens de regels van het Gerechtelijk Wetboek, niet kan verhalen op de gedingverliezende partij, aangezien zij enkel recht heeft op schadevergoeding indien laatstgenoemde, zoals het Hof van Beroep te Luik in de prejudiciële vraag heeft gegeven, een tergend of roekeloos geding heeft gevoerd.

B.2.3. Het Hof dient te onderzoeken of dat verschil in behandeling tussen de eisende partij en de verwerende partij bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

B.3.1. Het slachtoffer van een fout dat in het gelijk wordt gesteld bij een burgerlijke aansprakelijkheidsvordering, enerzijds, en de verweerder of de beklagde die in het gelijk wordt gesteld bij een dergelijke vordering, anderzijds, bevinden zich in een objectief verschillende situatie. In het eerste geval staat de aansprakelijkheid vast en zijn de rechtsregels van het aansprakelijkheidsrecht van toepassing, terwijl dat niet zo is in het tweede geval.

B.3.2. Het aansprakelijkheidsrecht strekt ertoe de door het slachtoffer van een contractuele of buitencontractuele fout geleden schade integraal te vergoeden. Overeenkomstig die doelstelling kunnen, in de interpretatie van de verwijzende rechters, het honorarium en de kosten van de advocaat die het slachtoffer heeft moeten maken, een element van zijn schade vormen. Die interpretatie berust op een arrest van het Hof van Cassatie van 2 september 2004 (C.01.0186.F), dat een ommekeer in zijn rechtspraak uitmaakt en volgens hetwelk « de aan de schuldeiser verschuldigde schadevergoeding, met toepassing van artikel 1151 [van het Burgerlijk Wetboek], alleen hetgeen een noodzakelijk gevolg is van het niet uitvoeren van de overeenkomst moet omvatten » en « het honorarium en de kosten van

een advocaat of van een technisch raadsman die de benadeelde van een contractuele fout heeft betaald, een vergoedbaar element van zijn schade kunnen vormen, in zoverre zij dat noodzakelijke karakter vertonen ».

B.3.3. Het verschil in behandeling tussen, enerzijds, de eiser of de burgerlijke partij, die het honorarium en de kosten van een advocaat in hun schade kunnen opnemen en, anderzijds, de verweerder of de beklaagde, die niet die mogelijkheid hebben, berust, in zoverre het voortvloeit uit de regels inzake burgerlijke aansprakelijkheid neergelegd in de artikelen 1149, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, op een relevant criterium: indien de aansprakelijkheidsvordering gegrond wordt verklaard, staat het juridisch vast dat de verweerder of de beklaagde een fout hebben begaan, terwijl bij een beslissing waarbij de eiser of de burgerlijke partij worden afgewezen, niet wordt aangetoond dat zij een fout zouden hebben begaan.

B.4.1. De in de prejudiciële vragen opgeworpen problemen overschrijden echter het domein van de burgerlijke aansprakelijkheid. Het recht om zich tot een rechter te wenden, heeft zowel betrekking op de vrijheid om in rechte te treden als op de vrijheid om zich te verdedigen.

Het feit dat de partijen tegenover elkaar staan wat de juridische inhoud van hun verplichtingen betreft en zijn bijgevolg tot de rechter moeten wenden om hun geschil te beslechten, kan niet als een fout worden aangemerkt. Zo ook kan een redelijke partij die te goeder trouw is, zich vergissen wat de omvang van haar rechten betreft.

B.4.2. Artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens waarborgt elke rechtzoekende het recht om een eerlijk proces te genieten, wat, teneinde te verschijnen voor een rechtscollege, de bijstand van een raadsman kan impliceren, wanneer uit de omstandigheden van de zaak blijkt dat het zeer onwaarschijnlijk is dat de betrokken persoon zijn eigen zaak naar behoren kan verdedigen (Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Airey t/ Ierland*, 9 oktober 1979).

B.4.3. Het recht op toegang tot de rechter en het beginsel van de wapengelijkheid houden ook de verplichting in om een evenwicht tussen de procespartijen te waarborgen en om aan elke partij de mogelijkheid te bieden haar argumenten te doen gelden in omstandigheden die haar niet kennelijk benadelen ten aanzien van de tegenpartij (Europees Hof voor de Rechten

van de Mens, *Dombo t/ Nederland*, 22 september 1993; *Öçalan t/ Turkije*, 12 maart 2003; *Yvon t/ Frankrijk*, 24 april 2003).

B.4.4. Het staat aan de wetgever om een concrete draagwijdte te geven aan de algemene beginselen, zoals de toegang tot een rechter en de wapengelijkheid en te bepalen in welke mate de verhaalbaarheid van het honorarium en de kosten van een advocaat daartoe moet bijdragen. Het behoort echter tot de bevoegdheid van het Hof, zonder dat het zich in de plaats kan stellen van de wetgever, om te onderzoeken of de verschillende in het geding zijnde partijen op discriminerende wijze worden behandeld.

B.4.5. Voor het slachtoffer van een onrechtmatige daad of van een contractuele wanprestatie kan het noodzakelijk zijn zich te wenden tot een rechter, indien de schadeverwekker zijn aansprakelijkheid betwist, en een beroep te doen op een advocaat teneinde zijn belangen in rechte te verdedigen.

Wanneer evenwel de beweerde aansprakelijkheid niet ernstige argumenten zijn aansprakelijkheid of de omvang van de gevorderde schadevergoeding wenst te betwisten, kan de uitoefening van zijn recht op verweer eveneens de bijstand van een advocaat verantwoorden.

B.4.6. De mogelijke kostprijs van een gerechtelijke procedure kan zowel de beslissing beïnvloeden om een vordering in te stellen als de beslissing om zich tegen een eis of een betichting te verweren. De financiële situatie van de verschillende procespartijen kan in dezelfde mate door het honorarium en de kosten van een advocaat worden bezwaard.

B.5.1. In de huidige stand van het recht kunnen de procespartijen enkel worden vergoed voor het honorarium en de kosten van hun advocaat door de in B.3 onderzochte verschillen in behandeling te ondergaan. Ook al zijn die verantwoord ten aanzien van de regels inzake burgerlijke aansprakelijkheid, zij voldoen niet aan de vereisten van een eerlijk proces en van de wapengelijkheid vermits de partijen op ongelijke wijze het risico van een proces dragen.

De verweerder of de beklagde die in het gelijk worden gesteld in een tegen hen gerichte aansprakelijkheidsvordering, zijn dus het slachtoffer van een discriminatie in zoverre het honorarium en de kosten van een advocaat die noodzakelijk zijn voor hun verdediging niet ten laste kunnen worden gelegd van de eiser of van de burgerlijke partij die in het ongelijk worden gesteld.

B.5.2. Dat verschil in behandeling vloeit echter niet voort uit de in de prejudiciële vragen vermelde artikelen van het Burgerlijk Wetboek. Het is te wijten aan het feit dat er geen bepalingen bestaan die de rechter in staat stellen het honorarium en de kosten van een advocaat ten laste te leggen van de verliezende partij.

B.6. Om een einde te maken aan die discriminatie, staat het aan de wetgever te oordelen op welke wijze en in welke mate de verhaalbaarheid van het honorarium en de kosten van een advocaat dienen te worden georganiseerd.

Die verhaalbaarheid maakt het voorwerp uit van wetbepalingen in onder meer Nederland, Frankrijk en Duitsland.

Trouwens, volgens de aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa nr. R(81)7 betreffende het vergemakkelijken van de toegang tot het gerecht, dient, behalve in bijzondere omstandigheden, de winnende partij in beginsel van de verliezende partij de vergoeding te verkrijgen van haar kosten - hieronder inbegrepen het honorarium van de advocaat, die zij redelijkerwijze heeft gemaakt met betrekking tot de rechtspleging.

B.7. Uit wat voorafgaat vloeit voort dat de procespartijen zonder redelijke toelaatbare verantwoording op verschillende wijze worden behandeld maar dat die discriminatie niet haar oorsprong vindt in de artikelen 1149, 1382 of 1383 van het Burgerlijk Wetboek, zodat de prejudiciële vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- De ontstentenis van wettelijke bepalingen die toelaten het honorarium en de kosten van een advocaat ten laste te leggen van de eisende partij of van de burgerlijke partij, die in het ongelijk worden gesteld bij een burgerlijke aansprakelijkheidsvordering, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

- De discriminatie vindt haar oorsprong niet in de artikelen 1149, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek.

- De prejudiciële vragen dienen ontkennend te worden beantwoord.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 19 april 2006.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts